

Een beroep om trots op te zijn!

De kracht van de kinderopvang in beeld met het Pedagogisch kader kindercentra

Ken je dat: je vertelt aan iemand dat je in de kinderopvang werkt en dan wordt er gezegd: O, dus je past een beetje op kinderen? Lang niet iedereen weet en begrijpt wat werken in de kinderopvang allemaal inhoudt. Maar met het nieuwe *Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar* kan daar verandering in komen!

De afgelopen twee jaar is door een grote groep mensen uit alle lagen van de kinderopvang gewerkt aan het schrijven van het *Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar* (voorheen: Nederlands Curriculum). In dit kader staat beschreven wat het pedagogisch handelen, oftewel het werken met kinderen, in de Nederlandse kinderopvang voor jonge kinderen inhoudt. Het is een initiatief geweest van het Landelijk Pedagogen Platform en Elly Singer en Loes Kleerekoper hebben het project geleid. De informatie was al langere tijd te volgen via een website, sinds januari is het kader ook in boekvorm te verkrijgen.

Het *Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar*, kortweg Pedagogisch kader, is een prachtig boekwerk waarin het pedagogisch handelen in de Nederlandse kinderopvang

beschreven staat. Alle kanten van het werken met kinderen in kindercentra worden belicht. Een heleboel van die zaken doe en weet jij als pedagogisch medewerker waarschijnlijk al. Maar nu het zo uitgebreid op papier staat, wordt de diepgang van je werk nog eens extra duidelijk.

Loes Kleerekoper, een van de schrijvers, geeft een voorbeeld van die diepgang: 'Het verschonen van een kind kun je zien als "gewoon even verschonen". Maar het is zo veel meer dan dat. Als je een kind verschoont, ben je ook bezig met het versterken van zijn autonomie door hem het nodige zelf te laten doen. Je werkt aan zijn taalontwikkeling doordat je met hem praat. En je stimuleert de sociaal-emotionele ontwikkeling door echt in contact met hem te zijn op zo'n moment.'

In het Pedagogisch kader vind je behalve veel praktische tips en ideeën, ook een stevige theoretische basis. Dit maakt het tot een goed totaaloverzicht dat duidelijk aangeeft waar de Nederlandse kinderopvang voor staat. Verder is het bijzonder dat er door heel veel mensen uit de sector aan het kader is gewerkt. We kunnen dan ook wel stellen dat het echt een boek vóór en ván de Nederlandse kinderopvang is.

Jonge kinderen in een groep

Over het opvoeden van kinderen bestonden al de nodige boeken. Toch vult het Pedagogisch kader een leemte die er was. Elly Singer, die het project heeft geleid, vertelt: 'Het bijzondere van dit boek is dat het heel veel informatie geeft over de ontwikkeling en het leren van juist jonge kinderen, dus onder de vier jaar. En daarbij gaat het er in dit boek vooral om hoe je met kinderen in een groep kunt werken. Want die situatie is toch echt anders dan thuis.'

Uit het hoofdstuk 'Steunen en stimuleren van spelen en leren'

In een groep hebben pedagogisch medewerkers minder tijd voor ieder kind dan ouders thuis. Daar staat tegenover dat in de groep de kinderen elkaar stimuleren. Kinderen leren van elkaar andere dingen dan van volwassenen. Kinderen jonger dan vier jaar hebben bovenal een volwassene nodig; die biedt lichamelijke en emotionele veiligheid en is een bron van troost, plezier en kennis. Maar bij elkaar vinden ze speelruimte om te experimenteren en te leren. Ze zijn ongeveer even sterk en houden van dezelfde grapjes en spelletjes. Ze stimuleren elkaar enorm in activiteiten.

Hoe zit het in elkaar?

Het Pedagogisch kader bestaat globaal uit twee delen. In deel 1 vind je de theorie; een aantal theoretische uitgangspunten en uitgebreide informatie aan de hand van vragen als: wat hebben kinderen nodig, wat willen we bereiken en wat moeten we daarvoor doen? In dit deel vind je hoofdstukken over emotionele veiligheid, de ontwikkeling van jonge kinderen, samenwerken met ouders, de inrichting van de ruimte, samenwerken in een groep en communiceren met kinderen. In deel 2 staat de praktijk centraal en dit deel staat vol met uitleg, praktische tips en ideeën. Hier vind je hoofdstukken over eten en drinken, muziek en dans, verschenken en zindelijkheid, communicatie en taal, en dagritme.

Leonie Bolder, pedagoge bij DAK, vertelt enthousiast: 'Ik vond het erg leuk om te lezen over de rol van rituelen. Er zijn in de kinderopvang zoveel rituelen mogelijk: een vast liedje voor het eten, de muts bij een verjaardag, de vuistjes op de tafel bij "wij willen fruit" en ga zo maar door. Sommige dingen lijken misschien onbenullig, maar al die rituelen geven veiligheid, structuur en een wij-gevoel. Overigens vind ik het onderscheid tussen rituelen en regels wel belangrijk. Regels worden door de pedagogisch medewerkers ingevoerd en kinderen moeten zich daaraan houden. Rituelen worden door of samen met de kinderen gemaakt, aangehouden of veranderd, ze zijn vrijblijvender dan regels. Regels worden soms als ritueel gebracht omdat dat aardiger klinkt. Maar als het gaat om iets dat gewoon moet, dan is het dus een regel en geen ritueel.'

Wat kun je er mee?

Het Pedagogisch kader is op verschillende manieren te gebruiken. Ieder kindercentrum in Nederland krijgt een gratis exemplaar van het boek toegestuurd of heeft dit intussen ontvangen. Dit betekent in de eerste plaats dat jij als pedagogisch medewerker het boek kunt inkijken en lezen. Mocht je een eigen exemplaar krijgen of het boek zelf aanschaffen, dan kun je het ook aan mensen buiten de kinderopvang laten zien. Op

die manier kunnen ook zij zien wat de Nederlandse kinderopvang allemaal in huis heeft.

Maar de makers van het Pedagogisch kader hopen natuurlijk vooral dat kindercentra de informatie actief gaan gebruiken. Leidinggevend kunnen het kader gebruiken als basis voor de ontwikkeling van hun pedagogisch beleid. Daarnaast kan het ook heel praktisch, door onderwerpen uit het boek in teamverband te bespreken. Als team kun je bijvoorbeeld gedurende een jaar verschillende onderwerpen behandelen, maar je kunt ook een jaar lang één onderwerp intensief uitdiepen.

Niet als voorschrift

Het Pedagogisch kader is met zoveel mensen samen gemaakt, dat je wel kunt zeggen dat het 'de kinderopvang in Nederland' weerspiegelt. Dat wil echter niet zeggen dat je de informatie moet beschouwen als verplichte kost. Het is bedoeld als raamwerk, vandaar ook de naam 'kader'. Over de informatie kan volop gediscussieerd kan worden met pedagogisch medewerkers, (locatie-)managers en ouders. Loes: 'Het kader is voor een kinderdagverblijf of peuterspeelzaal heel goed als discussiemateriaal te gebruiken. Kies een bepaald onderwerp en bespreek de informatie uit het boek hierover in je team aan de hand van vragen als: Zijn wij het hier mee eens? Hoe doen wij het eigenlijk? Willen we het eventueel anders? En hebben we dan misschien extra scholing nodig op dit gebied?'

Leonie heeft als pedagoge intussen al een paar onderdelen uit het pedagogisch kader in de praktijk gebruikt: 'Het hoofdstuk over taal en communicatie heb ik in een aantal themabesprekingen ingebracht. Een deel was voor de pedagogisch medewerkers misschien al bekend, maar bijvoorbeeld dat van die verschillende manieren van praten was nieuw voor ze. Dat vonden ze heel nuttig.'

Uit het hoofdstuk 'Taal en communicatie'

Er zijn verschillende soorten van praten: speelpraten, doenpraten, denkpraten en steunpraten. Speelpraten is spelen met taal, met de klanken, woordjes en korte zinnen. Doenpraten is verwoorden wat het kind doet (Pak je zelf de fles?) of wat de pedagogisch medewerker zelf doet. Denkpraten is praten over waar je aan kunt denken: bijvoorbeeld over iets dat gebeurd is of nog gaat gebeuren (Morgen ben je jarig, he?). Steunpraten is praten met extra ondersteuning, zoals het veel herhalen van een woord. Dit is bedoeld voor kinderen die wat extra steun nodig hebben.

Verrassend onderdeel

Een mogelijk verrassend onderdeel uit het Pedagogisch kader is het 'Ordenen, meten en rekenen.' Bij dit onderwerp denk je misschien niet gelijk aan jonge kinderen. Maar als het gaat om ordenen, dan zijn kinderen daar eigenlijk heel veel mee bezig. Ze zien het meteen als er nieuwe spullen in de zandbak liggen, ze proberen uit of een bal door een buis past en ze kunnen eindeloos bezig zijn met dingen in en uit doosjes doen. Het vermogen om te vergelijken, ordenen en hoeveelheid of diepte te schatten is al bij baby's aanwezig en het Pedagogisch kader maakt dit op een praktische manier duidelijk.

Tip in het kader van tellen en meten

Tel tijdens de lunch samen met de kinderen als de bordjes op tafel worden gezet: 1, 2, 3... Hoeveel kinderen zijn er? Zijn er evenveel bordjes als kinderen? Hoe kun je dat weten? Geef de kinderen de ruimte om naar oplossingen te zoeken.

Wat komt er verder nog?

Het Pedagogisch kader is af, maar krijgt nog het nodige aan vervolg. Er komen e-learningmodules en er worden varianten voor de bso en voor gastouderopvang ontwikkeld. Bepaalde onderwerpen zoals diversiteit, het volgen van individuele kinderen, netwerken rond een kindercentrum, en VVE zullen nog nader uitgewerkt worden. Ook richting opleidingen zullen activiteiten worden ondernomen.

Elly: 'Uiteraard hopen we dat het boek op grote schaal door kindercentra gebruikt gaat worden. Wat een mooie stimulans kan zijn, is dat kinderopvangorganisaties die hun pedagogische kwaliteit willen verbeteren en het Pedagogisch kader daarbij als basis gebruiken, subsidie voor hun plannen kunnen aanvragen bij het Bureau Kwaliteit Kinderopvang (BKK).'

Tot slot

Als je het Pedagogisch kader bekijkt, kun je niet anders concluderen dan dat werken met kinderen in de kinderopvang een heel veelzijdig beroep is. Het boek maakt duidelijk dat al die praktische dingen die je op een dag doet, niet 'zomaar'

gebeuren, maar dat dit gebeurt op basis van duidelijke pedagogische doelen.

En heb je binnenkort weer een feestje? Dan zorg je er natuurlijk voor dat je het Pedagogisch kader in je tas hebt. Mocht de vraag dan komen wat voor werk jij doet, dan kun je trots, met het boek erbij, vertellen over het prachtige beroep dat jij hebt! •

Op 28 januari jl. is het Pedagogisch kader tijdens een pedagogengcongres officieel aangeboden aan staatssecretaris Sharon Dijksma. Dit gebeurde middels het uitpakken van een enorm pakket vol exemplaren ervan. Deze boeken zijn vervolgens aan alle congresdeelnemers uitgedeeld.

Informatie

Singer, E. en Kleerekoper, L.
(2009). *Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar* Maarssen: Reed Business.
ISBN: 978 90 3523 055 2.
Pagina's: 272. Prijs: € 19,95
(dankzij steun van BKK)

Meer informatie over het Pedagogisch kader op:

www.pedagogenplatform.nl.

Meer informatie over het Bureau Kwaliteit Kinderopvang (BKK)

binnenkort op www.bkko.nl.

Over de auteur

Wendy Doeleman is zelfstandig trainer, docent en auteur van publicaties in de kinderopvang. Zij geeft o.a. trainingen over diverse onderwerpen. Voor meer informatie, zie www.danatrainingen.nl.